

# REPERE ȘI PRACTICI ALE ÎNVĂȚĂRII EXPERIENȚIALE PRIN ACTIVITĂȚI OUTDOOR

Profesor, Adriana Samson  
Grădinița cu Program Prelungit "Pinocchio" Fălticeni

## ***Motto-ul educației outdoor: Înveți cu creierul, mâinile și inima !***

În 1941 - apare prima școală de educație experiențială outdoor – *Outward Bound*, fondată de Kurt Hahn. În concepția sa, societatea modernă suferea de câteva „boli”, acestea apărând ca revers negativ al evoluției tehnologiei: declinul condiției fizice, al spiritului de antreprenoriat, al imaginației, creativității și abilităților practice, al autodisciplinării și al compasiunii interumane.

Modelul educațional din școala lui Hahn poate fi sintetizat astfel: „..... principala sarcină a educației este să asigure supraviețuirea următoarelor calități: o curiozitate inovatoare, o voință invincibilă, tenacitate în atingerea țelului, lepădare de sine și, deasupra tuturor, compasiune!”. În prezent *Outward Bound* este cea mai mare organizație mondială de educație prin aventură programată, cu filiale în 35 de țări.

Educația outdoor se definește ca fiind suma acțiunilor întreprinse de personal calificat, în principal educatori, într-un mediu natural, chiar sălbatic, folosind metode experiențiale pentru a produce schimbări la nivelul abilităților intelectuale, fizice inter și intrapersonale și al comportamentului față de mediu.

Programele de educație outdoor se desfășoară în natură și finalitatea acestora nu o reprezintă atestările de tipul certificatelor și diplomelor, ci schimbările vizibile produse la nivelul comportamentelor. Ca urmare, educația outdoor are, de cele mai multe ori, un caracter nonformal.

În educația outdoor, copilul învață în mod practic, activ, prin experiențe personale la care mai apoi reflectă, pentru a extrage învățături. Acest mod de învățare, caracteristic educației outdoor, este unul experiențial. Întrucât acest tip de educație are loc în cadrul unui proces elaborat, are la bază ținte/obiective care se realizează prin activități structurate și organizate în timpul programului școlar și conduce la rezultate dezirabile, tinde și poate să facă parte integrantă a educației formale.

Un vechi proverb chinezesc ne arată că: “*Ce aud – Uit, Ce văd – Imi amintesc, Ce fac – Înțeleg*”, iar un studiu modern ne spune că: “*Ne amintim 20 % din ceea ce auzim, 30 % din ceea ce vedem și 90 % din ceea ce facem.*”

Educația Outdoor se adresează următoarelor nivele de învățare: afectiv, motric, cognitiv.

Prin activitățile de tip outdoor se dobândește:

- Dezvoltarea complexă (globală, multilaterală) a copiilor;
- Călirea organismului; dobândirea și menținerea sănătății; recrearea copiilor;
- Cunoștințe sporite despre mediul înconjurător;
- Identificarea relațiilor dintre componentele mediului și modalitățile în care se poate contribui la protecția sa;
- O mai bună cunoaștere a propriei persoane, a propriilor limite și cum se pot depăși;
- Comunicare îmbunătățită și colaborare în cadrul unui grup;
- Dezvoltarea creativității și a capacității de a găsi soluții practice la probleme concrete; capacitate de adaptare;
- Familiarizarea cu noțiuni elementare specifice unor sporturi: ski, sanie, orientare turistică, tir cu arcul, tenis, badminton, etc.

Sarcinile cadrului didactic sunt orientate în următoarele direcții:

- Să creeze situații de învățare concretă în mediul înconjurător, valorificând cunoștințe, deprinderi și atitudini pozitive, dobândite în context formal, nonformal sau informal;

- Să faciliteze contactul copiilor cu materiale naturale cât mai diverse, pe care să le poate explora cu toate simțurile, pentru a le cunoaște, a și le apropia, a le aprecia/îndrăgi;
- Să stimuleze însușirea și dezvoltarea unor calități motrice, prin exersarea acestora, în condițiile mediului natural sălbatic sau cât mai aproape de acesta;
- Crearea unor momente de analiză și reflecție pentru copii și împreună cu aceștia, pe baza experiențelor avute asupra relației dintre om și natură, a relației dintre copii/oameni etc.

Este important de reținut:

- Educația outdoor presupune ca procesul de predare – învățare - formare să se petreacă în afara grădiniței, respectiv în natura și spații sociale/culturale. Obiectivul unui asemenea tip de educație îl reprezintă plasarea în cadrul vieții cotidiene a elementelor pe care copiii le învață la școală, dezvoltarea spiritului practic și a adaptării la situațiile concrete de viață, modalități de înțelegere a elementelor educaționale predate la grupă;
- Activitățile de tip outdoor nu sunt simple vizite, excursii, drumeții și nici simple activități de mișcare în aer liber; prin intermediul acestora, învățarea are loc dincolo de sala de grupă, în mediul natural, oferind copilului contactul direct cu natura și elementele sale;
- Educația outdoor reprezintă o puternică sursă de experiențe de învățare – un mediu relaxant, liber, fără constrângerile pe care le impun “cei 4 pereți ai sălii de grupă”; poate oferi copiilor nenumărate provocări, astfel că procesul de educare devine puternic, inspirațional și de natură să formeze și să schimbe comportamente;
- Activitățile de tip outdoor nu se desfășoară aleatoriu; acestea trebuie să fie atent planificate și proiectate, în funcție de obiectivele pe care cadrul didactic urmărește să le realizeze cu grupa de copii, prin activități concrete și contact nemijlocit cu materiale din natură.

Programele și activitățile specifice învățământului preșcolar din ultimii ani s-au derulat sub egida a trei mari concepte, pe care le-am avut în vedere în toate demersurile pe care le-am întreprins. Este vorba de trei concepte integrate și multidimensionale, prezente în legislația și/sau în documentele de politică publică ale majorității statelor lumii, respectiv:

- Interesul superior al copilului (The best interests of the child, IIDE Working Report, 2010) - vizează, în general, starea de bine a copilului și, implicit, o serie de drepturi ale acestuia, urmărind să evedențieze faptul că un copil este un individ care are nevoi și drepturi distincte de cele ale părinților și, prin urmare, interesul său ar putea fi diferit de cel al părinților sau tutorilor săi.
- Starea de bine a copilului (Doing better for children, OECD, 2009) - privește calitatea vieții copilului și încorporează dimensiunea mentală/psihologică, fizică și socială (Pollard and Lee, 2003, p. 65), materială, a relațiilor cu ceilalți, a drepturilor și a oportunităților pentru dezvoltare (Ben-Arieh and Fronen, 2007a, p. 1), în contextul dat de însăși Convenția cu privire la Drepturile Copilului (CDC, 1989).
- Bucuria/plăcerea de a învăța (The Ripple Effect: Emotional Contagion and Its Influence on Group Behavior, Sigal G.Barsade, 2002) - are în vedere faptul că, adulții din jurul copilului, inclusiv profesorul, pot oferi ocazii favorabile pentru a trezi în copil plăcerea de a învăța (emoțiile pozitive influențează performanța).

Astfel, copilul trebuie să fie plasat în centrul procesului didactic și al demersurilor noastre și în jurul lui trebuie să stea actorii principali, respectiv: profesorul, părintele și comunitatea. O dimensiune la fel de importantă este EUL, implicarea și efortul personal al copilului, fără de care nu putem vorbi de atingerea potențialului maxim propriu. Această dimensiune necesită o atenție deosebită din partea cadrului didactic și a părinților, pentru că ea nu este un atribut înăscut.

Activitățile de tip outdoor nu sunt create pentru a-i ține neapărat concentrați, ci, dimpotrivă, îi permite minții să se joace, să „hoinărească”, acesta fiind o formă de învățare

nonformală. Activitățile outdoor le permit copiilor să se conecteze cu natura și să dezvolte o relație specială cu lumea din jurul lor:

- Natura furnizează materiale și resurse valoroase pentru explorarea mediului de către copil: frunze, pietre, bețe, copaci, flori, insecte etc; toți copiii posedă o pasiune lăuntrică de a explora împrejurimile. Mediul exterior oferă o serie de oportunități la care copilul poate lua parte voit sau independent de voința lui. În cadrul unei sesiuni outdoor copiii pot fi una cu natura, se pot transpune într-o experiență senzorială unică. La vârste mici copiilor le place să manipuleze lucruri: nisip, apă, vopsea, lut, unelte accesorii, lupe etc., toate sunt pentru ei un univers în explorare.

De exemplu, jocul ”Vânătoarea de insecte”. Începeți prin a decide dinainte ce insecte sperați să găsiți. Evident, insectele care știți sigur că există în zona respectivă vor fi cel mai ușor de vânat. Tot ce aveți nevoie pentru o vanatoare de insecte este un copil și o insectă. Dar, pentru a transforma aceasta experiență într-o adevărată aventură, va recomand următoarele: lupa, o cutie transparentă, o enciclopedie, aparat foto.

- Joaca în mediul natural le dezvoltă subiecților dragostea pentru mediul în care trăiesc: aici copiii își pot asuma roluri, care în viața reală nu ar fi posibile prin care își dezvoltă creativitatea și imaginația: jocuri de creație, jocuri muzicale, jocuri cu text și cânt, jocuri de mișcare; Exemplu: ”Păianjenul și musculițele” : un copil din grup va fi ales păianjen, iar restul vor fi musculițe. Explicați copiilor ca păianjenul va încerca să prindă micile zburătoare, la fel ca un păianjen adevărat. Fiecare musculiță pe care păianjenul o va captura devine parte din pânza sa; ținându-se de mână cu acesta, musculița îl va ajuta să prindă muștele rămase (lucru care necesită coordonare și concentrare!) Fiecare musculiță care este prinsă se va ține de lanțul format și va ajuta la capturarea celor rămase. Ultimul jucător prins devine noul păianjen.
- Excursia, plimbarea și vizita își aduc din plin contribuția la formarea trăsăturilor morale ale copiilor, acestea ocupând un loc important în procesul de formare a personalității lor. Copiii se obișnuiesc cu unele reguli de comportare în colectiv.
- Activitățile outdoor oferă copiilor șansa evadării dintr-o lume dominată de high-technology. Activitățile educației de tip outdoor sunt produse vizibile la nivelul comportamentului copiilor. De exemplu, putem iniția o activitate despre ”Poveștile Copacilor”: grupuri mici de copiii sunt așezate în liniște o perioadă de timp lângă un copac. Ce sunete aud? De unde vin? Dacă copacul ar putea vorbi, ce povești ar putea spune el?

Jocurile outdoor au un rol important în dezvoltarea copilului din punct de vedere social, emoțional, fizic și cognitiv. Reprezintă o modalitate prin care preșcolarul învață despre corpul lui și lumea în care trăiește folosind toate cele 5 simțuri. Explorarea, învățarea experiențială este inima jocului outdoor, iar în mintea copilului orice experiment, experiență contează. Jocuri precum: „Pânza de păianjen”, „Mingea la coș”, „Firul Ariadnei”, „Pasul în tandem”, „Câmpul minat”, jocuri de orientare după hartă, simboluri sau alte indicii contribuie la dezvoltarea unor deprinderi și calități intelectuale foarte importante cum ar fi: spiritul de observație, capacitatea de a lua decizii rapide, de a rezolva situații problemă, rapiditatea gândirii, stimulează memoria, capacitatea de concentrare, de supunere la anumite reguli, dezvoltă creativitatea. În plan moral acestea au contribuții majore la formarea unor deprinderi și obiceiuri de comportament corect în întreceri, în spiritul respectării adversarilor și partenerilor de întrecere, al acceptării rezultatelor, dar și formarea unor trăsături pozitive de caracter: răbdarea, perseverența, spirit de inițiativă, spirit de cooperare, modestie, etc. Dezvoltarea capacității de a interacționa social, relaționarea conceptului cu reprezentarea lui concretă din lumea reală sunt variabile semnificative ale educației outdoor, acesta este și motivul pentru care științele educației se orientează din ce în ce mai acut către întoarcerea la natură, fiind o provocare pentru învățământul românesc.

Joaca liberă este ingredientul esențial pentru dezvoltarea copiilor, le oferă oportunitatea de a explora, observa, experimenta, de a rezolva probleme și de a învăța din greșeli. Relația pe care o are copilul în primii șase ani de viață cu lumea care îl înconjoară este caracterizată de deschidere și încredere absolută. Astfel, principala caracteristică a copiilor mici este imensa

lor deschidere și receptivitate. Practic, copilul absoarbe viața prin toate simțurile sale și îi dă sens prin imitație și joacă.

Termenul „educație” capătă noi valențe prin educația outdoor. Ține de noi, cadrele didactice, să oferim copiilor cât mai multe situații instructiv-educative posibile, în care să-și poată recunoaște forțele și slăbiciunile, pentru ca mai târziu să știe când și cum să le poată aplica în situații reale de viață.

**Bibliografie:**

1. \*\*\*, (2010), *Manualul 100 de idei de educație nonformală*, Organizația Națională Cercetării României în parteneriat cu Asociația Creativ.
2. Preda, V., Pletea, Mioara, Grama, Filofteia, (2011), *450 de jocuri educaționale, Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului*, Editura Didactica Publishing House, București.
3. Rusu, C., & colaboratorii, (2014), *Educația timpurie incluzivă*, Editura Schultz, București.
4. <http://www.tribunainvatamantului.ro/educatia-outdoor-o-necesitate-sau-o-provocare-pentru-actualul-sistem-de-invatare>